Број 278. У Новом Саду, у среду 23. новембра 1905. Година XI.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецом и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Појединн јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАЛА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Зајам.

Београд, 20. новембра 1905.

Питање о зајму за наоружање, којим се тако живо зани мају у Србији штампа и политички кругови, још није дошло у фазу свога коначног решења. Ствар се са зајмом отеже и, како изгледа, и овај зајам може постићи иста судбина, која је постигла Пачуов покушај.

Нема сумње да је у решењу овога питања пресудно решење народнога представништва. С тога је вредно знати расположење појединих, бар најважнијих представника народних. Један од највиђенијих, несумњиво и најотреситијих радикалних посланика, човек из народа, и ако је уз владу, са зебњом и неповерењем гледа на овај зајам. Он дословце овако мисли и говори:

„Влада је погрешила што је сама предузела посао око зајма без споразума са посланицима.

Посматрајући изближе погодбе и услове овога зајма, што га је Марковић извео, види се да је и овај зајам исти, као и сви досадашњи зајмови, да је зеленашки; а са таким је зајмовима Србија претрпана. При знајем, да овај зајам има бољих особина и страна од осталих досадашњих зајмова. Та добра особина јесте висина курса и незалагање жељезничких прихода. Али кад се узме у обзир овај услов: да се отплата и интерес морају давати шестомесечно и то унапред, онда му те добре особине губе значај и отпадају. Најзад финансиска страна зајма, и ако је слична досадашњим зајмовима, може се примити. Али овај зајам има и своју политичну страну; и то је оно што га чини рђавим Ко има шире погледе да види колико је и како је Аустрија на Балкану заинтересована, појмиће и увидеће да и у овом случају Аустрија хоће да се користи, као и до сад што се користила српским провинцијама Унион банка, и ако је новчани завод у Босни и Херцеговини, она служи политичким циљевима Аустрије. Она ће у овом случају постати чак и филијала енглеских утицаја на Балкану, који су последњих година од пада руског уплива, изнова скочили А то и јесте пут окупаторске политике: она прво економски савлада један крај или га урнише, затим га политички потчини. Према овоме, с политичкога гледишта зајам је неподесан, и ако би Србија безусловно требала што пре да се наоружа. Чак и ако се сврши и изведе, питање је: да ли ће Аустрија допустити његово остварење; да ли ће допустити да Србија дође до онога што жели, у коме циљу сам зајам влада и закључује. Влада Љ. Стојановића у то не сумња; ми, сељаци, пак сумњамо у то. С погледом на досадашњи рад Аустрије; још више с погледом на њене смерове на Балкану и њен будући рад, ја бих могао поновити ону стару реч, да се Данајаца ваља чувати и кад поклоне и дарове дају.“

Реч је дошла на наоружање.

„Важност наоружања, рекао је он, не поричем. Први сам за то; ми треба безусловно и то што пре да се наоружамо. Али кад нам то странци својим зеленашким зајмовима или можда и стране владе не дају, ми ипак имамо начина да се из незгоде извучемо Оно што се хоће зајмом да постигне може се и буџетом. Ми можемо, позитивно знам да можемо путем штедње у буџету годишње сачувати и одредити 4 до 5 милиона динара и узети од српских новчаних завода још десетак милиона, и чинити поруџбине. Одмах, унапред могли бисмо фабрикантима плаћати 15 милиона динара, а остатак бисмо годишње буџетском позицијом и уштедом исплаћивали, на што би сваки фабрикант оружја пристао. Овим би постигли двоје: земља би се убрзо наоружала и зајам за градњу железница добили бисмо под врло повољним условима. А и влада би добила: не би бацала земљу новим зеленашима у руке, одстранила би нову страначку контролу и била би једина влада, која не зајми по свету новаца за државне потребе, и тиме би се разликовала од досашњих влада...“

Комерс † Иларијону Руварцу.

Беч, 4. новембра 1905.

Синоћ је овде одржан комерс у почаст великога историка Иларијона Руварца. Председник „Зоре“ Марко Исаковић поздравио је госте, — међу којима је између осталих био г. генерал Арон Ђукић, г-ђа председница женске задруге Остојићка, изасланици пожунске омладине и многи други — и позвао је г. Ранка Вујића, да преда слику покојника, коју је нацртао за „Зору“. Г. Вујић предаје „Зори“ слику уз лепо говор, у коме је истакао значај историје за цео свет, а нарочито за наш народ. За тим је на позив председников говорио Алекса Ивић о животу и делима Иларионовим. Оцртао је несебичност и поштење покојнога историка и изнео неколико примера за доказ те несебичности. „Овај тако светао, тако чист карактер“, узвикнуо је, „у толико више мора да изазива дивљење и поштовање, што је велики покојник припадао оном сталежу, за који у садање доба не може кроничар српски ни једну једину похвалну реч да забележи.“ Затим је прешао говорник на рад и борбу Иларијонову, која је извела историју српску на чистину. „На оном пољу, по коме се негда блудило у полутами, ужегао је покојни историк својим радом светиљку, која данас јасно обасјава пут, куд треба да пође и како да се даље развија српска историја.“ Говорио је о тешкоћама, на које је наишао Руварац стварајући своју критичку школу. На њега се подигли силни противници, читава тадања генерација, читаво његово доба, које га није разумело. Али је покојник истрајно, упорно и неуморно бранио истину као што мајка брани једанче чедо своје. У дугом низу својих расправа разрешио је покојник многе замршаје српске прошлости. У борби је својој постигао потпун успех. Један по један противник се поклањао пред духовитим историком, тим револуционаром српске науке, и данас је Руварчева школа потиснула и у заборав бацила Панту Срећковића и његове присталице.

Затим су сви присутни разгледали слику Руварчеву коју је г. Вујић израдио према нацрту Нове Радонића. Слика се свима допала и о њој се још пре комерса изразио веома похвално академски сликар Паја Јовановић.

На забавном делу је један омладинац подигао здравицу г. генералу Ђукићу, који је достигао висок чин, а остао притом и срцем и душом Србин у служби, у којој се најчешће одрађају синови нашег народа. Истакао је г. Ђукића као историка и присталицу Руварчеве школе. На свршетку ове здравице поздравили су присутни чланови српске омладине бурно г. генерала.

После тога се разишла омладина понесавши леп утисак са комерса, приређеног успомени великана српског Иларијона Руварца.

Криза.

Нападај на штампарије.

Социјалисте у Будимпешти решили су, да спрече излажење свију листова, који пишу против општег изборног права и социјалиста. С тога су позвали слагаче, да обуставе рад код свију листова коалиције. Наговорили су раднике, да обуставе рад у штампарији „Глобуса“, где се штампају многи листови. С тога десетак листова није данас ни изашао.

„Будапешти Хирлап“ има своју штампарију и радници те штампарије изјавили су, да неће да обуставе рад. На то су им претили, да ће пред станом сваког радника наместити до 20 зидара, који су сад без посла, па им неће дати да оду у штампарију Но слагачи и машинисте „Будапешти Хирлапа“ одоше још за дана у штампарију и изјавише, да ће тамо ноћивати и хранити се, па ће ипак радити на листу, кад је већ дошло време, да их полиција не може заштитити. На то су вође социјалиста решиле, да у вече у 7 сати нападну штампарију „Будапешти Хирлапа“, развале је и извуку раденике оданде напоље.

То се и догодило. У седам сати дође до 5 хиљада социјалиста, те почеше рушити штампарију, бацати камење и пуцати из револвера. Двоја главна врата нису могли обити, но ућоше кроз споредна и почеше бацати камење на машине. — Уредници и радници бранили су се револверима и на послетку су изгонили нападаче. Од уредништва и радника рањена су тројица, а од нападача више њих.

После су ишли и пред штампарије других листова, те су и тамо рушили и пуцали. Код штампарије „Пешти Хирлапа“ рањен је један нападач смртно.

Уредништво „Будапешти Хирлапа“ известило је полицију још у 6 сати у вече, да се у 7 сати спрема напад. У 7 сати је почело пуцање, рушење и трајало је 2 сата у најживљем делу Будимпеште. Полиција је дошла тек онда, кад је ствар била свршена. Шта значи ово јасно је по свакога. Данашњу владу разумемо, што употребљава социјалисте, али људи, који тврде да се боре за слободу, не смеју ићи тако далеко. Разумемо, шта је страјк (обустављање рада), па га у извесним приликама морамо и одобрити, али ово није страјк, ово није борба за слободу штампе, већ да се спасе влада од листова, који јој нису у вољи. Да се социјалисте Угарске боре за истинско опште право гласања, бар би могли рећи, да их је начело навело на то, „идеали“, ал не могу рећи ни то. Ово није ни револуција, јер револуција не рачуна на помоћ владе и констаблера. Сваки такав покрет донео је увек само зла, а никад добра. На челу тог покрета стајао је Израел Јакоб. Жалимо, што су се социјалисте дале овако злоупотребити; они ће само себе тиме обрукати. Најмање користи имаће отуд социјализам, а неће користи отуда видети ни влада.

После оваке „струје“ може наступити двоје. Може бити да се Беч погоди с опозицијом. Онда ће социјалисте, намамљене на оваку слободу коју данас уживају, хтети и даље да демонстрирају овако, па ће пуцати на њих као на врапце. Или се неће погодити Беч са мађарском опозицијом и онда ће му добро дећи нереди, што их стварају социјалисте и доћи ће до диктатуре. На сваки начин социјалисте не раде у корист себи но другима.

Кореја и Јапан

Пре неколико дана донели смо, како корејански министар председник није хтео никако да потпише уговор између Кореје и Јапана, и како су га и остали министри корејански потписали само под претњом и насиљем. Сад јавља енглески извештач из Токија, како се убио бивши корејански министар Биницикаи, који је био руски пријатељ. Одмах за њим отровала се и његова жена и умрла је по сред највећих мука. То је изазвало међу Корејанцима велико незадовољство и напали су на Јапанце у Сеулу. Јапанска жандармерија растерала је на послетку изгреднике, али тек после крваве и жестоке уличне борбе, чији је политички значај запажен јако и у Јапану. По другим извештајима корејански министар и жена му нису отишли на онај свет од своје воље. Корејанци су уверени да је то дело јапанско, те су за то и кидисали на Јапанце. Све се испољава да незадовољство у Кореји против Јапана нагло расте из дана у дан.

† Јаша Гергуров.

У Сомбору је у суботу 19. новембра (2. децембра) преминуо честити Србин и уважени тамошњи грађанин Јаша Гергуров, трговац, у својој 58. години. Свако, који је покојног Јашу Гергурова познавао, волео га је и штовао са његове честитости. Лака му земља била!

† Сима Селаковић.

Пишу из Пакраца: Честитог занатлију Игњатију Селаковића и жену му Катарину задесила је тешка туга, јер им је прошлог четвртка умр'о син Симо, трговац у 19. години живота. Погреб је био у петак по подне уз многобројно учешће грађанства.

Покојнику нека је вечна успомена!

Народни универзитет у Москви.

У овом новом добу по Русију, јавља се још један важан догађај за просвету у Русији. Генерал Шањаковски у Москви поклонио је свој огромни дом, да се у њему отвори народни универзитет. Тај дом вреди 200.000 рубаља. Све новине громко су поздравиле великога добротвора „слободнога универзитета". У овом универзитету неће тражити никакве сведоџбе о каквим свршеним предна укама, свакоме ће бити слободно слушати. И женскима ће бити слободно слушати предавања. Тако ће и Русија имати „народни универзитет" као и друге напредне државе. Благо народу, који има тако честитих синова, као што је генерал Шањавски.

Шта се може трудом и истрајношћу

Данас ће у Бечу бити произведен на част доктора права Миливој Јаковљевић. Миливој Јаковљевић, који је родом из Вогња, свршио је свега два гимназијска разреда у Срем. Карловцима, те како је био сиромашних родитеља, морао је напустити школу и одао се берберском занату. Као берберски момак доспео је у Беч, где је после имао и своју радњу. У Миливоју се пробудила жеља за науком, те почне поново учити. Године 1896. упише се као приватан ђак у гимназију и за четир године положи остала шест разреда и испит зрелости. Тада се упише на свеучилиште, на правнички факултет, где је све испите положио са успехом и ево постао доктором права. За све време свога учења Миливој Јаковљевић је све до прошле године водио своју радњу и отуд се издржавао. Заиста ретка истрајност и чврста воља. Честитамо новом доктору и желимо му много среће у новом му животу.

Зверско дело.

У Нађ-Керешу Стеван Силађи, ратар, бацио је своју рођену матер у бунар, да би тако добио новац од два посмртничка друштва, код којих му је била мати уписана. Код жандармерије сам пријави, да му је мати скочила у бунар. После сахране на кратко време добије жандармеријски стражмештар Штолц безимено писмо и на основу овога покрене истрагу. Услед исказа сведока буде Стеван Силађи затворен. Кад је Силађи видео, колико га терете искази сведока, обеси се у тамници. Начинио је омчу од кошуље и тако се обесио о гвожђе на прозору.

Маскањијев двобој.

Маскањи, чувени талијански композитор, познат је са своје нервозности, због чега је већ често имао неприлика. Ту скоро увредио је Маскањи свога двадесетогодишњег пријатеља због једне критике тако, да да га је овај позвао на двобој. Но Маскањи је изјавио сведоцима да моли пријатеља за опроштај, што га је у узбуђењу увредио и тим побудио сумњу као да је хтео напасти на његово право критике.

Невидљив камен.

На јапанском острву Гадо налази се овај чудновати камен Када се овај камен углача, постаје невидљив, толико је прозрачан. Када га човек узме у руку не види га али га осећа у руци. Ако се намести да се брзо обрће око своје осовине опет око не може да осети, да се камен обрће, а кад прилепи на њ парче хартије, види се само хартија а камен не. Ово камење цени се у Јапану већма него ли сваки други драги камен. —

Време.

Према телеграфском извештају од 22. новембра може се очекивати мраз, по негде и киша.

Брзојави „Застави".

Стигли 22. новембра.

Криза.

Будимпешта. У сутрашњој будимпештанској варошкој одборској седници поднеће три предлога. Да ли је истина, да полиција 26. новембра и 4. децембра п. н. није вршила своју дужност. У другом се наређује, да се организује грађанска гарда, јер полиција не може, да заштити сигурност живота и имања. Трећи захтева, да главна скупштина о садањем безвлашћу у Будимпешти поднесе краљу адресу, односно да управи брзојав. Даље ће се предложити, да варош престане давати свој принос полицији.

Линц. Око поноћи приспела је заповест, да цео пук ерцхерцега Рајнера буде спреман за марш. Пук стоји потпуно спреман за марш. Говоре, да је пук одређен за пут у Будимпешту. Исто су тако добили заповести и драгони, да буду спремни за марширање.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 22. новембра.
(Брзојавни извештај)

Готова роба.

Раж прве каквоће 13 кр 70 пот до 13 кр. 90 пот.
Раж средње каквоће 13 кр. 50 п д 13 кр. 60 п.
Јечам за храну 14 кр. 60 пот. до 15 кр. 10 пот.
Јечам за кување пива — кр. — пот до — кр. — пот.
Зоб прве каквоће 14 кр. 70 пот д 14 кр. 90 пот.
Зоб средње каквоће 14 кр. 50 пот. до 14 кр 60 пот.
Кукуруз домаћи 13 кр. 60 пот. до 13 кр. 70 пот.

Термини.

Жито за април 1906. 17 кр. 16 пот до 17 кр. 18 пот.
Жито за октобар 16 кр. 74 п. до 16 кр. 76 пот.
Раж за април 1906. 14 кр. 16 пот до 14 кр. 18 пот.
Раж за октобар — кр — п. до — кр. — пот.
Кукуруз за мај 1906. г. 13 кр 66 п до 13 кр. 68 пот.
Кукуруз за август — кр, — цот. до — кр. — пот.

Све од 100 клг.

ЛИСТАК.

Ваља.

— Леонида Андрејев. —

(Наставак)

Ваља отвори очи, па блед и поплашен клече. Голим, мршавим ручицама као низ бисера, обгрлио је пун, румен врат Настасије Филиповне. Сакрио је главу на њене груди, очи је јако стиснуо, бојао се да се не отворе и против његове воље, шапутао је.

— Мама, ја се бојим! не мој ићи одавде! Ово је била рђава ноћ. Када је Ваља опет заспао, спопаде загуш Григорија Аристарковића. Дахтао је а дебеле, беле груди његове грчевито се таласале испод ледених облога. Тек пред зору смирио се и изнурена Настасија Филиповна заспала је са том мишљу, да јој муж неће моћи преживети губитак детета.

Када су одлучили у породичном савету да Ваља не сме толико читати, него да се више дружи са другом децом, почели му дозивати дечаке и девојчице. Али Ваља није могао сносити ларму ове глупе и неуљудне деце. Покрхали су цвеће, подерали књиге, скакали су и играли преко столица, баш као кад оно мали мајмуни побегну из кавеза. Гледао их је озбиљно, чудио им се, па оде Настасији Филиповној и рече јој:

— Како су несносни. Радије ћу седети крај тебе.

У вече је опет читао. Када је Григорије Аристарковић грдио страшне приче, што не користе деци, па лепо пробао да му узме књигу, он је ћутећки али одлучно себи притисне. Нови педагог пустио га је и љутито је кореа жену:

— Баш лепо васпитање! Но Настасија Филиповна, видим да умеш поступати са малим мачкама, али да дете васпиташ, за то немаш ни појма. Тако си га размазила, да не можеш ни књиге узети од њега. Но баш могу да кажем, лепо васпитање!

Једног јутра, баш је Ваља доручковао са Настасијом Филиповном а Григорије Аристарковић рупи у ручаоницу. Шешир му пао на потиљак а по лицу му зној пробио; радосно повиче још с врата:

— Одбили су је! Суд је одбио!

Настасији Филиповној зујало је у ушима, нож јој испаде на тањир и зачангрта.

— Истину говориш? — питала је недишући.

(Наставиће се.)

ПРОДАЈЕМ
БЕРБЕРСКУ И ФРИЗЕРСКУ
РАДЊУ
У НОВОМЕ САДУ
на добром месту. За даље извешће обратити се на администрацију листа. I 1268 2—3

ОПАНЧАРСКА РАДЊА
НИКОЛЕ КЕРЕШЕВИЋА
У ШИДУ
потребује три опанчарска старија или млађа момка, само морају бити добри радници. Плата је 12 новч. или 24 потуре од једног пара Ступити у радњу могу одма. 1250 5—8

КАЛУПЕ.
Препоручујем поштованим опанчарским занатлијама пор цбину
КАЛУПА
у најбољој изради а најумеренијом ценом, а тако исто примам оправке старих калупа. С поштовањем
ЂОКА МАНДИЋ
1262 2—2 калубџија, Нови Сад,
Алмашка ул. бр. 7.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
МИШЕ НИКОЛИЋА
у Инђији,
потребује три млађа помоћника, који могу одмах или до 15. дец. по рим. ступити.
I. 1269 2—3

НОВО-ОТВОРЕНА
КОНФЕКЦИОНА РАДЊА
ПАНТЕ СПАИЋА
У Н. САДУ
Дунавска улица бр. 36. у кући г. Арсе Пајевића књижара
препоручује велики избор готова одела за господу дечаке и децу. Најновијег кроја женске конфекције за госпође и госпођице. I 1117 31 70
Цене јефтине и утврђене.

ГВОЖЂАРСКА и ШПЕЦЕРАЈСКА
РАДЊА
ЛАЗАРА М. ЈАНКОВИЋА
У ТИТЕЛУ
потребује једног старијег
спомоћника.
Ступити може одма или кроз месец дана. 1264 2—3

ЈОРГАНИ.
Молим поштоване Српскиње у месту и са стране, да ме поверењем у поручбини ЈОРГАНА удостоје, јамчим за најбољу израду као и најумеренију цену. I. 931 29—30
С поштовањем
Зорка Милићева
Нови Сад, житна пијаца бр. 3.

НАТЈЕЧАЈ.
СРПСКА ШТЕДИОНИЦА У БЈЕЉИНИ
(ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО)
тражи вјешта:
I. Пословођу, коме ће бити дужност водити и књиговодство. Плата је 3600 Кр. годишње.
II. Благајника са платом од 1500 Кр. и
III. Помоћног чиновника са платом од 840 Кр. годишње.
Компетенти нека изволе молбе са прилозима за доказ своје способности на замољено мјесто управити на потписаног.
Првенство имају Срби и муслимани.
За управни одбор Српске Штедионице у Бијељини (д. д.)
I 1270 2—3 Предсједник
Ристо Јовичић.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду